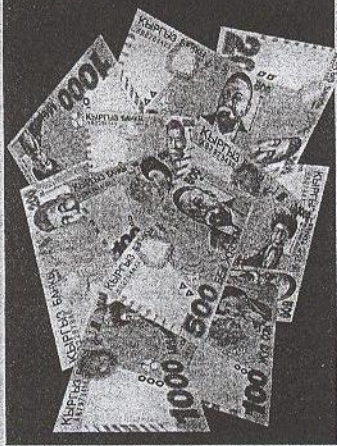

КЫЗЫК ОЮН

10 млрд. сом ойдо, а колдочу?

Өткөн жуманда премьер-министр Алмазбек Атамбаев өкмөт жыйынында 1-майдан тарта медицина, маданият, спорт тармагындагы кызматкерлердин жана мугалимдердин маянасы 2-3 эсе жогоруларын, бул үчүн 10 млрд. сом ички булактардан табылганын маалымдаган эле. Албетте, кыйын учурда бул жакшы кабар. Бирок, азырынча буга ишенип, ийип калгандар аз. Муну буга чейин айлык акыны жогорулатууну талап кылгандар өкмөт башчынын убадасы мыйзамдаштырылмайын нааразычылык акцияларына чыга беришери билдиришкени далилдеп турат.

Жакшылап баамдасак, бул билдирүү Данияр Үсөновдун 2006-жылдын бюджетинин киреше бөлүгүн 10 млрд. сомго көбөйтүү убадасына опокшош экен. Агезде да өкмөт Каржы министрлигинин жетегинде болуп, бардык фискалдык органдар өкмөт курамында болгондуктан аталган сумма кантип, кайдан чогултууларын министрлик да, өкмөт да түшүндүрүп бере алган эмес. Агезде качкын экинчи президент болсо өкмөт казынасына ай сайын кошумча 100 млн. сом түшүп жатканын сүйүнчүлөсө, Каржы министринин орунбасары жыл аягында бюджетке кошумча 12 млрд. сом түшөрүн шардана кылган. Акыры бул маселе Жогорку Кеңешке такалып, анын аягы бүдөмүктөнүп барып бүтүп калганы эсте. Азыр да даг ошондой сценарий кайталанып, Финансы министринин орунбасары Арзыбек Кожошев өкмөт башчыга өбөктөп, 10 млрд. 223 млн. сом кайдан, кантип чогултууларын айта албай турат. Министр орунбасарынын шыктоосу «каражат булактарынын бир нече варианттары болуп, алардын айрымдары тактала

электиги экен». Баарынан кызыгы, буга чейин Каржы министри Чоробек Имашев казынада дарыгерлердин да, мугалимдердин да айлыгын көтөрүүгө каражат жоктугун билдирип алакан жайган. Эми өкмөт башчы кошумча каражатты кайдан таап чыга калды?

Кыргыз фонду биржасынын маалыматы боюнча 2011-жылы бюджет тартыштыгы 18,6 млрд. сом болот. Буга улай тышкы карызыбыз жакында 3,194 млрд. доллар болорун Арзыбек Кожошев айтып чыкты. А биринчи вице-премьер-министр Өмүрбек Бабановдун билдиргенине таянсак, жылына казынанын салыктык кирешесинин 13 пайызы тышкы карызды тейлөөгө кетет. Ошол эле мезгилде экс-биринчи вице-премьер-министр Амангелди Муралиев түштүк аймагы жакынкы эки жарым жылда 1 млрд. долларлык жардамга муктаж экендигин билдирген. Белгисиз себептерден улам ЕврАзЭС антикризисттик борборунун Кыргызстанга берүүчү 200 млн. доллар кредити да жакында колго тийчүдөй эмес. Спикер Акматбек Келдибеков болсо Кыргызстандагы экономикалык кризис жогорку чегине жеткенин, муну ири бюджет тартыштыгы, инфляция жана кымбаттоолор далилдеп турганын айтат. Ал эми Экономикалык өнүгүү министри Учкун Ташбаевди тындасак, быйыл алтын өндүрүүнүн азайышынан улам «Кумтөрдөн» түшүүчү киреше 2,5 пайызга кыскарат. Буга улай дары-дармектин, тамак-аштын кымбаттоосунан, ооруканалардын оңдолбогондугунан улам Саламаттык сактоо министрлиги жапысынан өкмөттөн 330 млн. сом сурап турат. Мунун баарын эске алганда 10 млрд. сомду (209 млн. доллар) ички булактардан өөнөп чыгуу мүмкүн эмес.

Ошентсе да өкмөт башчынын оптимисттик маанайда жылаңач баатыр болгону таң калтырат. Алмазбек Атамбаевдин «Биздин шартта эң коркунучтуу дефициттен да коркпош керек. Анткени азыр башка мезгил. Бюджет таңкыстыгы 20-30 млрд. сом болсо да коркунун кереги жок. Азыр уникалдуу кырдаал. Мен быйылкы жылды профитти менен аяктаарыбызга ишенем. Эми өлкөнүн бардык активдери, резервдери, бажы, салык жыйымдары бирөөнүн чөнтөгүнө эмес, казынага түшөт. Алкоголдук өндүрүш ишканалары менен келишим түзүлүп, коррупцияны азайтуу менен бюджеттин киреше бөлүгү өсөт. Көп тармактарда иштелбеген, мамлекетке эмес бир үй-бүлөнүн чөнтөгүнө түшкөн каражаттар бар. Ошол каражатты таап чыгабыз» дегенин кандай түшүнүүгө болот? Алмазбек мырзанын айтымында, учурда 2800 сом алган жаш мугалим өкмөттүн майдагы көбөйтүүсүнөн кийин 7800 сом маяна алат экен. Саламаттык сактоо министри Сабырбек Жумабековдун айтымында айлык төлөөнүн жаңы шарты боюнча мурун болгону 1877 сом маяна алган жогорку категориядагы медайымдар май айынан тарта 10 миң сомдон жогору айлык алышат. Ушул эле мезгилде Маданият министри Нурлан Шакиев учурда 2800 сом айлык менен иштеген айылдык клуб директорлору, республикалык маданият мекемелеринин жетекчилери жай алды менен 10 миң сом маяна ала башташарын айтат.

Албетте кымбатчылык кыйнап турган мезгилде мындай жогорулатуу кимге болбосун майдай жагары турган иш. Бирок Эмгек, калкты жумуш менен камсыз кылуу экс-министри Айгүл Рыскулованын өлкөдөгү бюджеттик кызматкерлердин жалпы саны 321 миңден ашык дегенин эске алсак, алардын айлыгын жогорулатууга оңой эмес сумма керек болот. Андыктан азырынча бул реалдуулукка анча жакын эмес жарнамадай эле билдирүү. Балким Алмазбек Атамбаев «бир үй-бүлөнүн чөнтөгүнө түшкөн каражат» деп Темир Сариев айткан миллиондогон жашылбайларды айтып жаткандыр. Кыскасы, өкмөт кызык оюн баштады. Киреше булактарын тактагыча да күтө туралычы.

Мелис СОВЕТ уулу